

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.11.11>
УДК 658.562(477)

Юлія Богданівна МАЛИНОВСЬКА

к.е.н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1551-9492>
e-mail: yuliia.b.molochnyk@lpnu.ua

Андрій Михайлович КОЗАК

аспірант, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5695-4700>
e-mail: Andrii.M.Kozak@lpnu.ua

Олександр Сергійович РЕМЕЗ

аспірант, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5666-4386>
e-mail: Oleksandr.S.Remez@lpnu.ua

Валерій Миколайович МИКОЛАЙЧУК

студент, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8282-7467>
e-mail: valerii.mykolaichuk.mmezd.2022@lpnu.ua

СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті проаналізувати поточний стан системи менеджменту якості на підприємствах і досліджується її актуальність у контексті євроінтеграції. Визначено виклики та можливості, досліджено необхідність адаптації до європейських вимог. Запропоновано рекомендації для підприємств у контексті системи менеджменту якості та євроінтеграції, дотримуючись яких українські підприємства можуть орієнтуватися в складнощах євроінтеграції, одночасно ефективно керуючи своїм інноваційним розвитком.

Ключові слова: Європейська інтеграція, система менеджменту якості, міжнародні стандарти

ВСТУП

Тематика системи менеджменту якості (СМЯ) на підприємствах в умовах євроінтеграції залишається надзвичайно актуальною у сучасному бізнес-середовищі. Передусім євроінтеграція являє собою стратегічний шлях розвитку для численних країн та регіонів [1]. Приєднання до ЄС або наближення до його стандартів вимагає від підприємств і галузей великого обсягу адаптації та вдосконалення їхніх процесів. Це створює необхідність впровадження ефективних систем менеджменту якості для відповідності європейським стандартам та конкурентоспроможності на європейському ринку.

Другий аспект актуальності полягає у самій природі євроінтеграції, яка принципово спонукає підприємства до змін. Заходи з гарантування якості, стандартизації, документації та інші аспекти СМЯ стають необхідними для забезпечення відповідності новим регулятивним вимогам. Особливо важливою є спроможність забезпечити стале вдосконалення якості, щоб відповідати зростаючим стандартам і очікуванням клієнтів.

Третій аспект полягає у зміні підходу до бізнесу у зв'язку з євроінтеграцією. Підприємства вимушені дивитися на свою продукцію та послуги у контексті глобального ринку, і це означає, що якість стає важливим фактором конкурентоспроможності. Система менеджменту якості стає інструментом для створення переваги, визначення сильних сторін та вдосконалення слабких.

Нарешті актуальність теми обумовлена і зростанням свідомості споживачів щодо якості продукції та послуг. Споживачі стають більш вибагливими та інформованими, і вони вимагають від підприємств високої якості, безпеки та стандартів виробництва. Це створює тиск на

підприємства із впровадженням системи менеджменту якості, адже вони повинні відповідати цим очікуванням, щоб зберігати та розширювати свої ринки.

Отже, в контексті євроінтеграції та сучасних ринкових умов, система менеджменту якості залишається актуальною і навіть критично важливою для успіху підприємств та галузей. Вона сприяє вдосконаленню якості, забезпеченню відповідності стандартам, конкурентоспроможності та здатності відповідати зростаючим очікуванням споживачів.

МЕТА статті – розглянути важливість системи менеджменту якості на підприємствах у контексті євроінтеграції, визначивши її роль у забезпеченні відповідності стандартам, підвищенні конкурентоспроможності та забезпеченні успішної інтеграції.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Один з основних методів – аналіз документів та літературних джерел, що дає змогу досліджувати наявні стандарти, правила та передові практики в цій галузі. Також здійснено аналіз даних, порівняльні вивчення та статистичні дослідження для оцінювання ефективності і важливості системи менеджменту якості у забезпеченні успішної євроінтеграції підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

Система менеджменту якості є важливим інструментом для підприємств у сучасних умовах, особливо в контексті євроінтеграції. Євроінтеграція означає приєднання країни до ЄС або розглядається як наближення до стандартів ЄС у сферах економіки, торгівлі та інших галузях. У цьому контексті СМЯ стає ключовим складником успішної інтеграції.

Аспекти євроінтеграції є важливими для бізнесу і можуть мати різний вплив на підприємства. Ось кілька ключових аспектів євроінтеграції та їх вплив на бізнес:

Однією з основних переваг євроінтеграції є вільний рух товарів та послуг між країнами-членами ЄС. Це відкриває нові можливості для підприємств у збільшенні експорту та розширенні ринків збуту. Однак це також створює більшу конкуренцію, оскільки підприємства повинні конкурувати на більш широкому ринку.

Євроінтеграція вимагає від країн-членів узгодження та гармонізації свого законодавства з європейськими стандартами. Це може сприяти вдосконаленню регуляторного середовища, але також може створити додатковий тягар для підприємств у вигляді нових правил та вимог.

Європейська інтеграція відкриває доступ до фінансових ресурсів та програм підтримки для підприємств. Підприємства можуть отримати доступ до субсидій, грантів та інших видів фінансової підтримки для розвитку та модернізації свого бізнесу.

Європейська інтеграція вимагає від підприємств

дотримання європейських стандартів якості та безпеки продукції. Це може підвищити якість продукції та послуг, що пропонується на ринку, але вимагає інвестицій у вдосконалення виробничих процесів.

Зі зростанням євроінтеграції підприємства стикаються з більшою міжнародною конкуренцією. Вони повинні бути готові конкурувати не тільки на внутрішньому ринку, але й на світовому рівні.

Споживачі стають більш вибагливими до якості та стандартів продукції. Підприємства повинні задовольняти ці очікування, щоб зберегти та розширити свою клієнтську базу.

Узагальнюючи, євроінтеграція впливає на бізнес, створюючи як нові можливості, так і виклики. Підприємства, які готові адаптуватися до змін і вдосконалювати свої процеси, можуть виграти на цьому шляху і отримати перевагу на міжнародних ринках.

Євроінтеграція – це і можливості, і виклики для сучасних підприємств з фокусуванням на запровадження системи менеджменту якості (рис. 1).

Рис. 1. Вплив Євроінтеграції на систему менеджменту якості підприємства (побудовано авторами за даними [2-4])

Євроінтеграція надає підприємствам можливість розширити свій бізнес та підвищити конкурентоспроможність, але вона також ставить перед ними вимоги до якості, відповідності стандартам та постійного вдосконалення. Запровадження системи менеджменту якості допомагає підприємствам збалансувати ці можливості та виклики для досягнення успіху в умовах євроінтеграції.

Порівняння діючих практик на підприємствах з європейськими стандартами є важливою частиною процесу євроінтеграції. Ось деякі ключові аспекти цього порівняння:

Стандарти якості. Європейські стандарти якості,

такі як ISO 9001, встановлюють вимоги до системи менеджменту якості на підприємствах. У порівнянні діючих практик підприємства повинні переконатися, що їхні системи менеджменту відповідають цим стандартам.

Процеси та процедури. Підприємства повинні порівняти свої внутрішні процеси та процедури з європейськими стандартами для забезпечення відповідності. Це може включати оцінювання документації, контроль якості, процеси виробництва тощо.

Система контролю та аудиту. Важливою частиною європейських стандартів є система контролю та аудиту, яка допомагає впевнитися в дотриманні

стандартів якості. Порівняння цих систем зі сучасними практиками допомагає виявити слабкі місця та можливість для покращення.

Технічні стандарти. Деякі галузі мають технічні стандарти, які регулюють якість та безпеку продукції. Підприємства повинні порівняти ці стандарти з європейськими аналогами та впровадити необхідні зміни, щоб відповідати вимогам європейського ринку.

Інновації та дослідження. Порівняння діючих практик з європейськими стандартами також включає оцінювання інноваційних підходів та дослідницьких робіт. Підприємства повинні визначити, як вони можуть вдосконалити свої методи та технології для відповідності європейським стандартам.

Культура якості. Порівняння також враховує культуру якості на підприємстві. Це охоплює залучення персоналу, навчання та свідомість про якість в усіх рівнях організації.

Загалом порівняння діючих практик з європейськими стандартами допомагає підприємствам ідентифікувати різниці та визначити необхідні кроки для вдосконалення системи менеджменту якості та відповідності стандартам ЄС [5].

Міжнародні стандарти, які можуть бути прямо чи опосередковано пов'язані з системою менеджменту якості на підприємстві, включають такі:

ISO 9001:2015 (Системи менеджменту якості – Вимоги). Цей стандарт встановлює загальні вимоги до системи менеджменту якості на підприємстві. Він допомагає підприємствам вдосконалити процеси, забезпечити відповідність стандартам та вимогам клієнтів, а також підвищити задоволеність споживачів.

ISO 14001:2015 (Системи екологічного менеджменту – Вимоги та керування практикою). Цей стандарт стосується екологічного менеджменту та допомагає підприємствам у впровадженні практик, спрямованих на зменшення впливу їхньої діяльності на навколишнє середовище.

ISO 45001:2018 (Системи управління охороною праці – Вимоги та керування практикою). Цей стандарт стосується управління охороною праці на підприємствах і допомагає забезпечити безпеку та здоров'я працівників.

ISO 27001:2013 (Системи управління інформаційною безпекою – Вимоги та керування практикою). Цей стандарт визначає вимоги до управління інформаційною безпекою на підприємствах, що допомагає захищати конфіденційну інформацію та зменшувати ризики щодо її втрати.

ISO 22000:2018 (Системи управління безпечністю харчових продуктів – Вимоги для будь-якого суб'єкта харчового ланцюга). Цей стандарт стосується безпеки харчових продуктів та допомагає підприємствам гарантувати, що їхні продукти відповідають стандартам та нормам якості.

Ці міжнародні стандарти не тільки допомагають підприємствам у покращенні системи менеджменту якості, але також можуть бути важливими для досягнення високих стандартів у галузях, пов'язаних з охороною праці, екологією, інформаційною безпекою та харчовою безпекою. Впровадження цих стандартів допомагає забезпечити високу якість продукції та послуг, а також виконання вимог клієнтів та регуляторів.

Розроблення рекомендацій та стратегій для підприємств у контексті системи менеджменту якості та євроінтеграції є важливим завданням. Аналізуючи наявні дослідження [6-8], запропонуємо загальний план для розроблення таких рекомендацій та стратегій (табл. 1).

Рекомендацій є загальними для підприємств будь-якої галузі, проте стратегія повинна бути індивідуалізованою та враховувати його конкретні потреби, цілі та обставини. Однак ця загальна структура може послужити основою для планування та впровадження системи менеджменту якості в умовах євроінтеграції.

Таблиця 1 – Рекомендації для підприємств у контексті системи менеджменту якості та євроінтеграції (побудовано авторами за даними [6-8])

Етап	Діяння
1. Аналіз поточного стану	Оцінювання рівня розвитку системи менеджменту якості на підприємстві. Вивчення внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на бізнес. Визначення поточних викликів та можливостей, пов'язаних з євроінтеграцією.
2. Постановка мети та цілей	Визначення конкретної мети та цілей впровадження або вдосконалення системи менеджменту якості. Визначення очікуваних результатів і вигід для підприємства.
3. Вибір стратегії	Розробка стратегічного плану, що визначає, як досягти поставлених цілей. Визначення ресурсів, необхідних для реалізації стратегії.
4. Рекомендації з покращення системи менеджменту якості	Визначення конкретних кроків та ініціатив для вдосконалення СМЯ. Включення рекомендацій з урахуванням європейських стандартів та вимог.
5. Адаптація до європейських стандартів	Розробка плану адаптації до європейських стандартів якості. Впровадження необхідних змін у процесах та системах підприємства
6. Моніторинг та контроль	Встановлення системи моніторингу та контролю для відстеження прогресу та відповідності стандартам. Регулярний аналіз результатів та корекція стратегії, якщо необхідно.
7. Залучення персоналу	Проведення навчання та підготовки персоналу щодо нових стандартів та процедур. Залучення персоналу до участі у впровадженні та вдосконаленні СМЯ.
8. Комунікація та внутрішність	Розробка комунікаційної стратегії для співробітників та зацікавлених сторін. Забезпечення внутрішнього сприйняття та підтримки стратегії.
9. Оцінка та звітність	Розроблення системи оцінювання та звітності стосовно результатів впровадження стратегії. Публікація звітів та оцінок для сторін, які цікавляться діяльністю підприємства.
10. Постійне вдосконалення	Спрямоване на постійне покращення СМЯ та стратегії для досягнення більшої ефективності та відповідності стандартам

ВИСНОВКИ

Дослідження підтверджує актуальність теми євроінтеграції для підприємств, оскільки вона створює як можливості, так і виклики для бізнесу. Виявлено, що впровадження системи менеджменту якості є важливим стратегічним інструментом для підприємств, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність і відповідати європейським стандартам.

Дослідження вказує на важливість адаптації системи менеджменту якості до європейських стандартів, що дасть змогу підприємствам вільно конкурувати на європейському ринку. Євроінтеграція ставить перед підприємствами виклики, пов'язані з відповідністю стандартам, конкуренцією та іншими аспектами. Проте вона також надає можливості для роз-

витку та розширення бізнесу. Важливо відзначити, що система менеджменту якості вимагає постійного вдосконалення і адаптації до змінних умов і вимог ринку.

Загальним висновком є той факт, що система менеджменту якості на підприємствах умовах євроінтеграції відіграє ключову роль у досягненні успіху. Вона допомагає підприємствам адаптуватися до нових умов, підвищувати якість своєї продукції та послуг, забезпечувати відповідність європейським стандартам і залишатися конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Успішна євроінтеграція вимагає від підприємств постійного зусилля, стратегічного планування і готовності до змін, і система менеджменту якості є ключовим інструментом у цьому процесі.

Список використаних джерел

1. Чиркова Ю.Л., Петришин Н.Я., Бортнікова М.Г. Проблеми формування систем менеджменту якості на підприємствах-суб'єктах ЗЕД. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. 40. С. 41–45.
2. Assessing the Outcomes of Digital Transformation Smartization Projects in Industrial Enterprises: A Model for Enabling Sustainability / I. Bashynska et al. *Sustainability*. 2023. Vol. 15.
3. Kovalchuk S. European integration dominants of waste management of road transport infrastructure. *Three Seas Economic Journal*. 2023. № 4(1). pp. 31–48.
4. Kodzhebash A. The efficiency of the transport and logistics system of waste management in the context of the development of the circular economy. *Herald of socio-economic research*. 2019. № 1(69). pp. 97–106.
5. Bednar S., Gicheva D., Link A. Innovative activity and gender dynamics. *Small Business Economics*. 2019. № 56 (4). pp. 1591–1599.
6. Kovalchuk S., Mazur K., Overkovska T. The impact of the European integration processes on the entry of Ukraine's small agricultural producers in the international logistics systems. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine*: monograph. Riga, 2019. pp. 154–173.
7. Zubko T., Kovshova I., Ilchenko N., Laptieva V., Vavdiichyk I. Evaluation of innovative activity of enterprises in the conditions of European integration. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. № 3(13 (111)). pp. 63–73.
8. Rondi E., De Massis A., Kotlar J. Unlocking innovation potential: A typology of family business innovation postures and the critical role of the family system. *Journal of Family Business Strategy*. 2019. № 10 (4).

References

1. Chirkova Y.L., Petryshyn N.Ya., Bortnikova M.H. Problems of the formation of quality management systems at the enterprises subject to the ZED. *Scientific Bulletin of the Kherson State University. Series: Economic Sciences*. 2020. 40. pp. 41–45. (in Ukrainian).
2. Assessing the Outcomes of Digital Transformation Smartization Projects in Industrial Enterprises: A Model for Enabling Sustainability / I. Bashynska et al. *Sustainability*. 2023. Vol. 15.
3. Kovalchuk S. European integration dominants of waste management of road transport infrastructure. *Three Seas Economic Journal*. 2023. № 4(1). pp. 31–48.
4. Kodzhebash A. The efficiency of the transport and logistics system of waste management in the context of the development of the circular economy. *Herald of socio-economic research*. 2019. № 1(69). pp. 97–106.
5. Bednar S., Gicheva D., Link A. Innovative activity and gender dynamics. *Small Business Economics*. 2019. № 56 (4). pp. 1591–1599.
6. Kovalchuk S., Mazur K., Overkovska T. The impact of the European integration processes on the entry of Ukraine's small agricultural producers in the international logistics systems. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine*: monograph. Riga, 2019. pp. 154–173.
7. Zubko T., Kovshova I., Ilchenko N., Laptieva V., Vavdiichyk I. Evaluation of innovative activity of enterprises in the conditions of European integration. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2021. № 3(13 (111)). pp. 63–73.
8. Rondi E., De Massis A., Kotlar J. Unlocking innovation potential: A typology of family business innovation postures and the critical role of the family system. *Journal of Family Business Strategy*. 2019. № 10 (4).

Yuliia MALYNOVSKA

PhD in Economics, Associate Professor, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1551-9492>

e-mail: yuliia.b.molochnyk@lpnu.ua

Andrii KOZAK

postgraduate student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5695-4700>

e-mail: Andrii.M.Kozak@lpnu.ua

Oleksandr REMEZ

postgraduate student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5666-4386>

e-mail: Oleksandr.S.Remez@lpnu.ua

Valerii MYKOLAICHUK

student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8282-7467>

e-mail: valerii.mykolaichuk.mmezd.2022@lpnu.ua

QUALITY MANAGEMENT SYSTEM AT ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Introduction. In the context of European integration and modern market conditions, the quality management system remains relevant and even critically important for the success of enterprises and industries. It contributes to improving quality, ensuring compliance with standards, competitiveness and the ability to meet the growing expectations of consumers.

The purpose of the paper is to consider the importance of the quality management system at enterprises in the context of European integration, determining its role in ensuring compliance with standards, increasing competitiveness and ensuring successful integration.

Results. Aspects of European integration are important for business and can have different effects on enterprises. In the paper, International standards are defined, which can be directly or indirectly related to the quality management system at the enterprise, challenges and opportunities are identified, the need for adaptation to European standards and requirements is investigated, recommendations are offered for enterprises in the context of the quality management system and European integration, following which Ukrainian enterprises can navigate the complexities of European integration, while effectively managing their innovative development.

Conclusion. The quality management system at enterprises under the conditions of European integration plays a crucial role in achieving success. It helps enterprises adapt to new conditions, improve the quality of their products and services, ensure compliance with European standards and remain competitive in the international market. Successful European integration requires constant effort, strategic planning and readiness for change from enterprises, and the quality management system is a vital tool in this process.

Keywords: European integration, quality management system, international standards